

การวิเคราะห์วารสารทางการแพทย์ไทย ปี พ.ศ.2554 - 2559

A Content Analysis of Nursing Journals from 2011 to 2016

นรากร พลหาญ¹, ญัตติยา พรหมสาขา ณ สกลนคร²,
Narakorn Ponharn¹, Nuttiya Prommasaka Na Sakonnakhon²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณภาพการจัดทำวารสารและเนื้อหาบทความที่ดีพิมพ์ลงวารสารทางการแพทย์ไทย ระหว่าง ปี พ.ศ.2554 - 2559 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ วารสารทางการแพทย์ที่มีชื่อหรือเจ้าของวารสารเกี่ยวกับการพยาบาล แพทย์ และสุขภาพ จากฐานข้อมูลวารสารวิชาการ ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) จำนวน 64 ชื่อ ดำเนินการรวบรวมวารสารที่ได้จากการคัดเลือก มาทำการวิเคราะห์รายละเอียด โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า และแยกตามองค์ประกอบของวารสาร และเนื้อหาบทความทางการแพทย์ที่ดีพิมพ์ลงในวารสาร ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานที่จัดทำวารสารนั้น เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐมากที่สุด จำนวน 23 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 35.94 วารสารส่วนใหญ่ที่มีกำหนดตีพิมพ์เผยแพร่วารสาร 4 เดือนต่อหนึ่งฉบับ จำนวน 31 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 48.44 มีการเรียกเก็บอัตราค่าสมาชิก 301 – 500 บาทต่อปี จำนวน 46 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 71.88 มีการจัดทำระบบวารสารออนไลน์ จำนวน 61 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 95.32 และเผยแพร่ตรงตามกำหนด จำนวน 29 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 47.54 มีการเก็บค่าธรรมเนียมตีพิมพ์ลงวารสาร จำนวน 29 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 45.31 และวารสารส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA จำนวน 51 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 79.69 สำหรับเนื้อหาบทความนั้น พบว่าเป็นเนื้อหาด้านการจัดการเรียนการสอน/การศึกษาทางการแพทย์มากที่สุด จำนวน 2,635 บทความ คิดเป็นร้อยละ 27.35 รองลงมาเป็นเนื้อหาการรักษา/ฟื้นฟู จำนวน 2,598 บทความ คิดเป็นร้อยละ 26.96 การส่งเสริม/การป้องกัน 2,420 บทความ คิดเป็นร้อยละ 25.12 การบริหารทางการแพทย์/การปฏิบัติการทางการแพทย์ จำนวน 1,982 บทความ คิดเป็นร้อยละ 20.57 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การวิเคราะห์, วารสาร, พยาบาล

¹ นักวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

² อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

¹ Researcher, Boromarajonani College of Nursing Nakhon Phanom, Nakhon Phanom University

² Lecturer, Boromarajonani College of Nursing Nakhon Phanom, Nakhon Phanom University

Abstract

Researchers gathered a collection of popular science related journals from the years of 2011 to 2016 to analyze them for content quality and overall management. The collection included samples from Nursing journals, Medical journals, and publishers of Health Science journals. The journals, based on the TCI database, involved 64 topics. Criteria for collecting data from the journals included content analysis using the triangulation technique and using established selection criteria. Coding data was then used to divide all components. Data were analyzed in concert with the objectives of the study using SPSS for Windows and frequency, percentages, mean and standard derivation. The study found that 23 topics (35.94%) of the original 64 were from government universities. Most journals published one copy every 4 months and had 31 topics (48.44 %). Cost for membership was 301 – 500 baht per year for journals with 46 topics (71.88 %). Moreover, online journals contained 61 topics (95.32%), and journals published on schedule had 29 topics (47.54%). Journals that received payment for publishing had 29 topics (79.69%). Regarding content, most articles, 2,635 (27.35 %), presented education or nursing education. Treatment or rehabilitation content appeared in 2,598 articles (26.96 %). Promotion or prevention content appeared in 2,420 articles (25.12%) and administration or nursing practice content was in 1,982 articles (20.57%) respectively.

Keywords: Analyze, Journal,

บทนำ

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีพันธกิจที่สำคัญอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ในการที่จะต้องผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นการให้บริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน และการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยหรือนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆเพื่อใช้เป็นฐานหรือองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งพันธกิจด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยนั้น ได้ให้ความสำคัญมากขึ้น (รัฐพงษ์ บุญญานุวัตร, 2561) การวิจัยจึงนับว่าเป็นพันธกิจที่สำคัญไม่น้อยกว่าพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ หากเป้าหมายของการพัฒนาให้มหาวิทยาลัยในประเทศไทยก้าวสู่ระดับโลกได้ดังที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น ต้องไม่มีหน้าที่เพียงแค่ผลิตบัณฑิต ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม หรือบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน

เท่านั้น มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องทำการบริหารจัดการเชิงรุกเสริมกลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากรให้เข้มแข็งและยั่งยืน เพื่อส่งเสริม/สนับสนุนคณาจารย์ นักวิจัยหรือบุคลากรให้มีสมรรถนะในการทำวิจัย ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายการทำวิจัยกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้ได้ผลงานวิจัย ผลงานประดิษฐ์และงานริเริ่มสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพมีประโยชน์สนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ในวงกว้าง ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณชน และตีพิมพ์ลงวารสารวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ เผยแพร่แก่สังคมและชุมชน (เสาวภา ประพันธ์วงศ์, 2556)

การเผยแพร่ผลการวิจัยเป็นกระบวนการในขั้นตอนสุดท้าย เมื่อโครงการวิจัยนั้นๆ ได้มีการดำเนินการเสร็จสิ้น มีผลลัพธ์เป็นองค์ความรู้ใหม่หรือรูปแบบหรือวิธีการใหม่ๆ ที่ได้จากผลการวิจัย

ส่งผลให้เกิดกระบวนการต่อมา คือการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และนำผลการวิจัยเผยแพร่ในวงกว้างแก่ผู้ที่สนใจหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ความสำคัญของการเผยแพร่ผลงานวิจัย ปรากฏเด่นชัดขึ้นในระบบการศึกษาของไทย เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กำหนดให้มีเงื่อนไขในการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งในระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอกตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งระบุว่าผลงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทจะต้องได้รับการตีพิมพ์หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการหรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding) และผลงานของนักศึกษาระดับปริญญาเอกจะต้องได้รับตีพิมพ์หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีการกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์และเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น สำหรับบุคลากรสายวิชาการหรืออาจารย์ ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย กำหนดให้มีเงื่อนไขในการประเมินผลการปฏิบัติงานหรือการขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ จำต้องมีผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ประจักษ์ เผยแพร่ออกสู่สังคมและสาธารณชน ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ ได้แก่ ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ บทความวิจัย เป็นต้น ผ่านการตีพิมพ์เผยแพร่ลงวารสารวิชาการที่ได้การยอมรับในสังคมวิชาการตามแต่ละศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

วารสารวิชาการจึงเป็นปัจจัยในลำดับต้นๆ ที่ผู้นิพนธ์ผลงานทางวิชาการ โดยเฉพาะบทความวิจัย บทความวิชาการ จะต้องคำนึงถึงตั้งแต่ขั้นตอนแรกเริ่มหรือระหว่างสร้างสรรค์ผลงานวิชาการ

เพื่อเผยแพร่ออกสู่สังคม ซึ่งวารสารวิชาการนอกจากจะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ๆ แก่สังคมแล้วนั้น ยังแสดงให้เห็นถึงผลของการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อแยกแยะประเภท วิธีการออกแบบการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอแนวความคิด การอภิปราย การนำเสนอผลการวิจัยในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ตลอดจนเป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ค้นคว้า และเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและมีความสำคัญในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา (กฤษมันต์ วัฒนานรงค์, 2554) และปฏิเสธไม่ได้เลยว่า กระบวนการในการนำผลงานทางวิชาการตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ลงวารสารวิชาการนั้น จำต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าผู้ประเมินบทความ และขั้นตอนอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดรูปแบบในการเตรียมต้นฉบับ ขั้นตอนการส่งบทความ การเก็บค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์ของวารสาร ระบบการเป็นสมาชิกของวารสาร ล้วนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการจัดเตรียมบทความ และระยะเวลาในการตอบรับการตีพิมพ์ลงวารสารวิชาการของผู้นิพนธ์

การวิเคราะห์วารสารวิชาการในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดระยะเวลาในการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ลงวารสารวิชาการของผู้นิพนธ์ เนื่องจากการวิเคราะห์วารสารวิชาการ โดยเฉพาะศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของคณะวิจัย คือศาสตร์ทางการแพทย์นั้น จะทำให้ทราบถึงองค์ประกอบต่างๆ ของวารสารทางการแพทย์และเนื้อหาบทความทางการแพทย์พยาบาล แพทย์ และสุขภาพ เช่น บทความทางการแพทย์ พ้องกันหรือการส่งเสริม การรักษาหรือการฟื้นฟู แนวปฏิบัติหรือรูปแบบที่ดีในการปฏิบัติการทางการแพทย์ ตลอดจนบทความที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน/การศึกษาทางการแพทย์ เป็นต้น ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์วารสารทางการแพทย์นั้น จะนำไปสู่แนวทางการวิจัยหรือพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งในอดีตที่

ผ่านมานั้น มีการวิเคราะห์วารสารทางการแพทย์ของไทย ในระหว่างปี 2542-2543 (อุตรพร กิไพโรจน์, 2545) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นวารสารที่อยู่ระหว่างปี 2542-2543 ผลการวิจัยที่ได้ นั้น ส่วนใหญ่เป็นการวิเคราะห์วารสารที่มุ่งศึกษาในเรื่องขององค์ประกอบของวารสารเพียงอย่างเดียว ยังไม่มีข้อมูลที่ปรากฏชัดถึงองค์ประกอบของวารสารวิชาการทางการแพทย์ที่เป็นปัจจุบัน และเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการต่างๆ อาทิ การมีระบบ Journal online ของสำนักวารสาร การเก็บค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์ลงวารสาร หรืออัตราค่าสมาชิก เป็นต้น การวิเคราะห์วารสารทางการแพทย์ไทย ปี พ.ศ.2554-2559 โดยทำการคัดเลือกวารสารที่มีชื่ออยู่ในฐานข้อมูลวารสารวิชาการของศูนย์อ้างอิงดัชนีวารสารไทย ที่ผ่านการประเมินคุณภาพมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2554 ที่ผ่านมานั้น จะสะท้อนให้เห็นถึงวารสารวิชาการทางการแพทย์ของไทย หรือวารสารวิชาการอื่นที่มีความเกี่ยวข้องในการวิจัยนี้ ว่ามีองค์ประกอบของวารสารวิชาการทางการแพทย์เป็นอย่างไร เนื้อหาของบทความตีพิมพ์ลงวารสารวิชาการทางการแพทย์นั้น บทความทางการแพทย์ส่วนใหญ่ที่ตีพิมพ์ลงวารสารมีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร มีระบบ Journal online ที่เป็นปัจจุบันหรือไม่

ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ ตลอดจนการนำผลงานทางวิชาการออกเผยแพร่สู่สังคมและสาธารณชน อีกทั้งบรรลุเป้าประสงค์หลักในการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ คณะวิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาและวิเคราะห์วารสารวิชาการทางการแพทย์ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบและเนื้อหาของบทความในวารสารวิชาการทางการแพทย์ อันจะนำไปสู่แนวทางในคัดเลือกวารสารวิชาการที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบทความของผู้นิพนธ์ วัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสารวิชาการของแต่ละสำนักวารสาร ประเภทบทความที่รับตีพิมพ์ วิธีการเขียน

บทความ การเก็บค่าธรรมเนียมต่างๆที่เกี่ยวข้องระบบสมาชิก การมีระบบ Journal online และรูปแบบการอ้างอิงที่ใช้ในการเขียนบทความทางการแพทย์เพื่อตีพิมพ์ลงวารสารวิชาการทางการแพทย์พยาบาลแก่ผู้นิพนธ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อวิเคราะห์คุณภาพการจัดทำวารสารและเนื้อหาบทความที่ตีพิมพ์ลงวารสารทางการแพทย์พยาบาลไทย ระหว่าง ปี พ.ศ.2554 - 2559

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ วารสารวิชาการที่มีชื่ออยู่ในฐานข้อมูลวารสารวิชาการของศูนย์อ้างอิงดัชนีวารสารไทย (TCI) ที่จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปี พ.ศ.2554 – 2559 จำนวน 210 ชื่อ

กลุ่มตัวอย่าง

คณะวิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกวารสารที่มีชื่อหรือเจ้าของวารสารเกี่ยวกับการพยาบาล แพทย์ และสุขภาพ จากฐานข้อมูลวารสารวิชาการศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI) มีเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกวารสาร ต่อไปนี้

1. นำวารสารวิชาการที่มีชื่อวารสารอยู่ในฐานข้อมูลวารสารวิชาการของศูนย์อ้างอิงดัชนีวารสารไทย (TCI) ที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 210 ชื่อ มาคัดเลือกชื่อวารสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล การแพทย์ และสุขภาพ โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า ในด้านข้อมูล ทำการตรวจสอบต่างเวลาและสถานที่ ด้านผู้วิจัย ทำการ

ตรวจสอบโดยกำหนดให้ผู้คัดเลือกมากกว่าหนึ่งท่าน และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล ทำการรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันแต่วิธีการได้มาซึ่งข้อมูลมาจากหลายแหล่ง (สุภางค์ จันทวานิช, 2553)

2. ทำการคัดเลือวารสารที่มีความเกี่ยวข้องกับการพยาบาล แพทย์ และสุขภาพ โดยคณะวิจัยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกคือการคัดจากวารสารที่มีความเกี่ยวข้องกับการพยาบาล แพทย์ และสุขภาพ ทำการคัดเลือกต่างเวลา ต่างสถานที่ และกำหนดให้ผู้คัดเลือกจำนวนสองท่าน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องตรงกันของข้อมูล ได้จำนวนวารสารวิชาการที่มีชื่อหรือเจ้าของวารสาร เกี่ยวกับการพยาบาล แพทย์ และสุขภาพ เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 64 ชื่อ และใช้วารสารดังกล่าวทั้งหมด เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะวิจัยดำเนินการรวบรวมวารสารที่ได้จากการคัดเลือก มาทำการศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า โดยในด้านผู้วิจัย กำหนดให้ผู้ทำวิจัยจำนวนสองท่าน ทำการบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูลต่างเวลา ต่างสถานที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องตรงกัน และในกรณีที่ผู้วิจัยจำนวนหนึ่งท่าน มีข้อมูลที่ได้จากการบันทึกแตกต่างกัน คณะวิจัยจะดำเนินการให้บุคคลที่สามเข้ามาตรวจสอบซ้ำ และแสดงข้อคิดเห็นพร้อมทั้งข้อสรุปที่ได้จากการตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือและได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ จากนั้นคณะวิจัยได้ทำการสรุปข้อมูลที่บันทึกได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทำการแยกองค์ประกอบของวารสารและเนื้อหาบทความทางการแพทย์การพยาบาลที่ดีพิมพ์ลงในวารสารเพื่อวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลต่อไปตามลำดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะวิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พัฒนาจากแบบวิเคราะห์ข้อมูลวารสารทางการแพทย์ของ อุดมพร กีไพโรจน์ (2545) พัฒนาพร เทียมเมือง (2545) เพียงใจ ชูช่วยสุวรรณ (2550) ซึ่งเป็นแบบบันทึกข้อมูล ประกอบไปด้วย ด้านองค์ประกอบของวารสารและเนื้อหาบทความที่ดีพิมพ์ลงในวารสาร ได้แก่ วัตถุประสงค์ของวารสาร ประเภทของบทความ อัตราค่าสมาชิก ประเภทผู้ผลิต ระบบสมาชิก การเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ รูปแบบการอ้างอิง และเนื้อหาบทความทางการแพทย์การพยาบาลที่ดีพิมพ์ลงในวารสาร เนื้อหาบทความที่ดีพิมพ์ลงในวารสาร ได้แก่ การพยาบาลป้องกันหรือการส่งเสริม การรักษาหรือการฟื้นฟู ตลอดจนแนวปฏิบัติหรือรูปแบบที่ดีในการปฏิบัติการทางการแพทย์เป็นต้น

การหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในรวบรวมข้อมูลนั้น คณะวิจัยได้นำไปทดสอบหาความเที่ยงตรง(Validity)โดยนำเครื่องมือทั้งหมดที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านวารสาร จำนวน 2 ท่าน และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์ จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง การใช้ภาษา ตลอดจนความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย จากนั้นจึงนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบบันทึกข้อมูลกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index – IOC) เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกและวิเคราะห์ให้ได้เกณฑ์ที่มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ โดยมีคะแนนที่ได้เท่ากับ 0.80

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะวิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติที่

เกี่ยวข้อง ได้แก่ การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการอธิบาย

ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการศึกษายกตามองค์ประกอบของวารสารและเนื้อหาของบทความได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของวารสารและเนื้อหาของบทความ

องค์ประกอบของวารสาร	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทผู้ผลิต		
มหาวิทยาลัยของรัฐสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ	23	35.94
มหาวิทยาลัยเอกชน	4	6.25
โรงพยาบาลของรัฐ/สถาบันสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	20	31.25
สถาบันที่สังกัดกระทรวงกลาโหม	2	3.13
อื่นๆ	15	23.44
รวม	64	100

จากตารางที่ 1 พบว่าองค์ประกอบของวารสาร ในส่วนของประเภทของผู้ผลิตวารสารนั้น ส่วนใหญ่แล้ว มหาวิทยาลัยของรัฐเป็นผู้ผลิตวารสารมากที่สุด จำนวน 23 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 35.94 รองลงมาเป็นโรงพยาบาลของรัฐซึ่งหมายรวมถึงสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่สังกัดในกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 31.25 และสถาบันที่สังกัดกระทรวงกลาโหมผลิตน้อยที่สุด จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.13

ตารางที่ 2 กำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่วารสาร

กำหนดตีพิมพ์เผยแพร่วารสาร	จำนวน	ร้อยละ
2 เดือน	3	4.69
3 เดือน	17	26.56
4 เดือน	31	48.44
6 เดือน	13	20.31
รวม	64	100

ตารางที่ 2 แสดงถึงกำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่ของวารสารสำนักต่างๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้ววารสารจะตีพิมพ์ 4 เดือนต่อหนึ่งฉบับ โดยใน 1 ปีจะมีทั้งสิ้น 3 ฉบับ มากที่สุด จำนวน 31 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 48.44 รองลงมาเป็นวารสารที่กำหนดให้ตีพิมพ์ 3 เดือนต่อหนึ่งฉบับ จำนวน 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 26.56 และตีพิมพ์รอบ 2 เดือนต่อหนึ่งฉบับน้อยที่สุด จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.69

ตารางที่ 3 อัตราค่าสมาชิก

อัตราค่าสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 300 บาท ต่อปี	6	9.38
301-500 บาทต่อปี	46	71.88
5001 บาทต่อปีขึ้นไป	12	18.75
รวม	64	100

ตารางที่ 3 แสดงถึงอัตราค่าสมาชิกที่สำนักวารสารเรียกเก็บ ส่วนใหญ่แล้ว สำนักวารสารเรียกเก็บในอัตราที่ไม่สูงมาก โดยอยู่ที่อัตราตั้งแต่ 250 ถึง 500 บาท ซึ่งมีวารสารส่วนใหญ่จะเรียกเก็บในอัตราระหว่าง 301 – 500 บาท มากที่สุด จำนวน 46 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 71.88 รองลงมาเก็บในอัตรา 501 บาทขึ้นไป จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 18.75 และอัตราที่น้อยกว่า 300 บาท มีจำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.38

ตารางที่ 4 ระบบ Journal Online

ระบบ Journal Online	จำนวน	ร้อยละ
มี	61	95.32
เผยแพร่ตรงตามกำหนดตีพิมพ์	29	47.54
ไม่ตรงตามกำหนดตีพิมพ์	32	52.46
ไม่มี	3	4.68

ตารางที่ 4 แสดงการจัดทำระบบ Journal Online เพื่อให้บริการและเผยแพร่วารสารของสำนักวารสาร พบว่าโดยส่วนใหญ่สำนักวารสารมีการจัดทำระบบ Journal Online จำนวน 61 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 95.32 และมีการเผยแพร่วารสารในระบบ Journal Online ตรงตามรอบการตีพิมพ์จำนวน 29 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 47.54 และเผยแพร่ล่าช้าไม่ตรงตามกำหนดตีพิมพ์จำนวน 32 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 52.46

ตารางที่ 5 การเก็บค่าธรรมเนียมตีพิมพ์ลงวารสาร

การเก็บค่าธรรมเนียมตีพิมพ์ลงวารสาร	จำนวน	ร้อยละ
มี	29	45.31
น้อยกว่า 1,000 บาท	-	-
1,001 – 3,000 บาท	25	86.21
3,001 บาทขึ้นไป	4	13.79
ไม่มี	35	54.68

ตารางที่ 5 แสดงการเก็บค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์ลงวารสาร ซึ่งพบว่ามีการตีพิมพ์ลงวารสาร จำนวน 29 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 45.31 มีการเก็บในอัตราที่อยู่ระหว่าง 1,001 – 3,000 บาท จำนวน 25 ชื่อ และ 3,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.79 ทั้งนี้พบวารสารที่ไม่มีการเรียกเก็บจำนวน 35 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 54.68

ตารางที่ 6 รูปแบบการอ้างอิง

รูปแบบการอ้างอิง	จำนวน	ร้อยละ
APA (American Psychological Association)	51	79.69
AMA (American Medical Association)	4	6.25
Vancouver	9	14.06
รวม	64	100

ตารางที่ 6 แสดงรูปแบบการอ้างอิงของวารสาร ซึ่งโดยส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA มากที่สุด จำนวน 51 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 79.69 รองลงมาใช้การอ้างอิงแบบ Vancouver จำนวน 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 14.06

ตารางที่ 7 เนื้อหาของบทความ

เนื้อหาของบทความ	บทความ	ร้อยละ
การส่งเสริม/การป้องกัน	2,420	25.12
การรักษา/ฟื้นฟู	2,598	26.96
การบริหารทางการแพทย์/การปฏิบัติการทางการแพทย์	1,982	20.57
การจัดการเรียนการสอน/การศึกษาทางการแพทย์	2,635	27.35
รวม	9,635	100

ตารางที่ 7 พบว่าเนื้อหาของบทความในวารสารทางการแพทย์นั้น ส่วนใหญ่แล้วพบว่าเป็นเนื้อหาด้านการจัดการเรียนการสอน/การศึกษาทางการแพทย์มากที่สุด จำนวน 2,635 บทความ คิดเป็นร้อยละ 27.35 รองลงมาเป็นเนื้อหาการรักษา/ฟื้นฟู จำนวน 2,598 บทความ คิดเป็นร้อยละ 26.96 การส่งเสริม/การป้องกัน 2,420 บทความ คิดเป็นร้อยละ 25.12 การบริหารทางการแพทย์/การปฏิบัติการทางการแพทย์ จำนวน 1,982 บทความ คิดเป็นร้อยละ 20.57 ตามลำดับ

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการวิเคราะห์วารสารทางการแพทย์ จำนวน 64 ชื่อ สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาเพื่อแสดงถึงภาพรวมของการวิเคราะห์วารสาร ได้ดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานที่ผลิตวารสาร ส่วนใหญ่เห็นปรากฏเป็นของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเป็นส่วนมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดมพร กีโฟโรจน์ (2545) เนื่องจากหน่วยงานผู้ผลิตวารสารดังกล่าวเป็นหน่วยงานด้านการศึกษา ซึ่งมีพันธกิจในการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัยอยู่หลายพันธกิจ และหนึ่งในพันธกิจนั้น คือการพันธกิจด้านการผลิตผลงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ออกสู่สังคมวิชาการ ดังนั้น การเผยแพร่ออกสู่สังคมวิชาการคือการนำผลการวิจัยมาตีพิมพ์เผยแพร่ลงวารสาร ทั้งที่เป็นวารสารวิชาการระดับชาติหรือวารสารวิชาการในระดับนานาชาติ การผลิตวารสารเป็นของตัวเอง จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเผยแพร่ผลงานวิจัยได้อย่างรวดเร็วและมีความคล่องตัว สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ที่มีความพร้อมทางด้านบุคลากรรวมทั้งทรัพยากรอื่นที่จำเป็นในการผลิตวารสาร จึงเลือกที่จะผลิตวารสารเป็นของตนเองเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของบุคลากรภายในรวมทั้งบุคลากรภายนอกด้วยเช่นกัน

2. กำหนดการเผยแพร่ของวารสารส่วนใหญ่ที่พบนั้น เป็นวารสารที่มีกำหนดเผยแพร่ 4 เดือนต่อหนึ่งฉบับ ซึ่งกำหนดการเผยแพร่ของวารสารในแต่ละชื่อนั้น มีหลายองค์ประกอบที่จะต้องพิจารณาและคำนึงถึง ปัจจัยด้านงบประมาณหรือปัจจัยด้านจำนวนบทความวิจัย/บทความวิชาการที่ส่งมายังสำนักวารสารแต่ละฉบับ หากมีจำนวนบทความที่ส่งเข้ามามาก กองบรรณาธิการก็อาจจะทำการพิจารณากำหนดการเผยแพร่ของวารสารที่เร็วขึ้น หรือวารสารที่มีจำนวนบทความที่ส่งเข้ามาเพื่อพิจารณาของตีพิมพ์น้อย กำหนดการเผยแพร่ก็อาจจะทิ้งช่วงหรือเว้นระยะให้เหมาะสม

กับจำนวนบทความ แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยที่นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ซึ่งวารสารแต่ละฉบับอาจทำการพิจารณาถึงความสำคัญหรือความจำเป็นอื่นประกอบการพิจารณากำหนดการเผยแพร่วารสารให้มีความเหมาะสมตามบริบทขององค์กรหรือเนื้อหาของบทความในวารสาร เพื่อให้การบริหารจัดการงานวารสารเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. อัตราค่าสมาชิกและค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่หน่วยงานผลิตวารสารเรียกเก็บนั้น ส่วนใหญ่จะเรียกเก็บในอัตรา 301-500 บาท ซึ่งค่าสมาชิกที่เรียกเก็บ เป็นค่าสมาชิกรายปี ซึ่งเมื่อสมัครเป็นสมาชิกของวารสารแล้ว เมื่อวารสารได้เผยแพร่ตามกำหนดแล้ว สำนักวารสารก็จะดำเนินการจัดส่งเล่มวารสารไปยังสมาชิก เพื่อเผยแพร่ตามลำดับ ซึ่งอัตราค่าสมาชิคนั้นจะแตกต่างกันออกไปตามระยะเวลาที่กำหนดการเผยแพร่ของวารสาร และคุณภาพของกระดาษที่แต่ละสำนักวารสารเลือกใช้ในการตีพิมพ์และจัดทำรูปเล่มวารสาร สำหรับค่าธรรมเนียมนี้ ส่วนใหญ่แล้วการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมนี้ สำหรับค่าใช้จ่ายในการประเมินคุณภาพของบทความที่ขอตีพิมพ์ลงวารสาร ซึ่งสำนักวารสารเมื่อได้รับบทความที่ขอตีพิมพ์ ก็จะดำเนินการส่งบทความไปยังผู้ทรงคุณวุฒิภายในหรือภายนอกแล้วแต่คุณลักษณะของบทความ ซึ่งค่าธรรมเนียมดังกล่าวก็จะเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสำหรับในส่วนดังกล่าว

4. ระบบ Journal online ของสำนักวารสารส่วนใหญ่มีระบบ Journal online กว้างร้อยละ 95.32 เนื่องจากปัจจุบัน ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การเข้าถึงระบบ Journal online เป็นไปโดยสะดวกและมีความรวดเร็ว ไม่ว่าจะอยู่สถานที่ใด ก็สามารถเข้าถึงระบบ Journal online ได้ สำนักวารสารจึงได้ให้ความสำคัญและพัฒนาระบบ Journal online ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบันนั้น นอกจากสำนักวารสารจะมีระบบ Journal online เพื่อให้บริการ

แล้ว สำนักวารสารส่วนใหญ่ยังได้จัดทำเว็บไซต์ของวารสาร เพื่อให้บริการด้านข้อมูลของวารสาร และใช้สำหรับการติดต่อกับสำนักวารสารได้ตลอดเวลา

5. รูปแบบการอ้างอิง สำนักวารสารส่วนใหญ่เลือกใช้รูปแบบของ APA เนื่องจากรูปแบบการอ้างอิงดังกล่าวได้รับความนิยม และเลือกใช้เป็นจำนวนมาก ทำให้การเขียนรูปแบบการอ้างอิงเพียงครั้งเดียวก็สามารถที่จะส่งตีพิมพ์ได้หลายวารสาร ซึ่งการมีรูปแบบที่ APA จะใช้กันอย่างแพร่หลายในไทยแล้วนั้น รูปแบบดังกล่าวยังถูกใช้ในวารสารระดับนานาชาติเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน

6. เนื้อหาของบทความส่วนใหญ่แล้วพบว่าเป็นเนื้อหาด้านการจัดการเรียนการสอน/การศึกษาทางการแพทย์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยงานที่ผลิตวารสารที่เป็นสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเป็นส่วนมาก และผลการวิจัยของอุดมพร กิไพโรจน์ (2545) และผลการวิจัยของเสาวภา ประพันธ์วงศ์ (2556) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดการเรียนการสอน การทำวิจัย ของคณาจารย์รวมทั้งของนักศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ประกอบกับมีความพร้อมทางด้านระบบสารสนเทศ จึงเป็นหน่วยงานที่ผลิตวารสารออกมามากที่สุด และบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นส่วนมากนั้น จึงเป็นบทความทางด้านการจัดการเรียนการสอน/การศึกษาทางการแพทย์

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

หน่วยงานที่จัดทำวารสารควรพัฒนาคุณภาพของวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นและให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพของวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ที่เป็นผู้ประเมินคุณภาพของวารสารไทย โดยเฉพาะในส่วนของการมีระบบ Journal online ที่ควรพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ออกเผยแพร่ตรงตามที่กำหนด เพื่อให้ผู้ใช้บริการรวมทั้งผู้ที่ค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อ

การศึกษาหรือการทำวิจัยต่อยอด เข้าถึงแหล่งข้อมูลได้โดยสะดวก อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

เพื่อให้เห็นภาพของแนวโน้มในการทำวิจัยทางการแพทย์ของประเทศไทย ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวารสารทางการแพทย์ในไทยกับวารสารทางการแพทย์ในต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงควมมีคุณภาพของวารสารไทย อันจะนำไปสู่การก้าวไปสู่วารสารที่มีชื่อในฐานะข้อมูลวารสารที่มีคุณภาพในระดับนานาชาติ

กิตติกรรมประกาศ

คณะวิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการวิจัย ตำราและงานสร้างสรรค์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม ได้ให้โอกาสและทุนสนับสนุน ในการค้นคว้าและทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.
- กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. (2554). *การเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ*. จาก <https://www.thairath.co.th/content/143593>: [29/04/2561].
- พัฒนาพร เทียมเมือง. (2545). *การวิเคราะห์วารสารธุรกิจภาษาไทย ปี พ.ศ.2543 – 2547*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพ็ญใจ ชูช่วยสุวรรณ. (2550). *การวิเคราะห์วารสารภาษาไทยทางด้านโภชนาการ ปี พ.ศ.2542 - 2547* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัฐพงษ์ บุญญานุวัตร. (2561). *มหาวิทยาลัย 4.0 กับการตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติ*. จาก: <https://www.matichon.co.th/news/414150>: [29/04/2561].
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวภา ประพันธ์วงศ์ และคณะ. (2556). *การวิเคราะห์วารสารวิจัยและวิเคราะห์เนื้อหาวารสารวิจัยที่จัดทำโดยมหาวิทยาลัยในประเทศไทย*. วารสาร มจร. วิชาการ. ปีที่ 16 (31), 89-101.
- อุดมพร กีไพโรจน์. (2545). *การวิเคราะห์วารสารทางการแพทย์บาลภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ.2542 – 2543*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.